

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความรุ่งเรืองในอดีตเป็นหลักฐานที่สำคัญในการศึกษาความเป็นมาของชาติไทย เป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่ทุกคนควรภูมิใจ

กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ, 2534) ได้ระบุถึงความสำคัญของภาษาไทยในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ว่าหลักสูตรประถมศึกษากำหนดให้ภาษาไทยอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ซึ่งมีจุดประสงค์จะให้ เป็นเครื่องมือแก่ผู้เรียนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ครูและผู้เรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ครูต้องจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนจะต้องเอาใจใส่ศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและช่วยกันอนุรักษ์ภาษาไทยไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติต่อไป นอกจากนี้จุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาไทยยังมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษา ทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน เพื่อสามารถที่จะใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจตรงกันอีกทั้งเป็นการปลูกฝังให้รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผลในตนเอง

ภาษาไทยประกอบด้วยทักษะ 4 ด้าน คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งทักษะทั้ง 4 ด้านนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้วิชาภาษาไทย การเขียนเป็นทักษะที่สำคัญมากที่สุด เพราะเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่นึกคิดในเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจออกมาเป็นตัวอักษร และจัดเป็นทักษะที่เด็กเรียนได้ยากที่สุด ตามคำกล่าวของ Gelb (1918 อ้างถึงใน พูนสุข บุญยสวัสดิ์, 2513) ที่ว่า "ตามความรู้สึกรของเด็ก เห็นว่า การเขียนเป็นงานที่สลับซับซ้อน ต้องใช้การประสานสัมพันธ์ระหว่างสมอง สายตา และการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อด้วย" การเขียนจึงเป็นงานที่ยากกว่าการอ่านมาก ซึ่งได้สอดคล้องกับความเห็นของ สมพร มั่นตะสูตร (2526) ที่เห็นว่า ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาฝึกฝนมากกว่าทักษะอื่นๆ จึงจะเกิดผล

นักการศึกษาหลายท่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเขียน และได้แสดงความคิดเห็นไว้ต่างๆ กันดังนี้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงกล่าวถึง ประโยชน์นานับประการของการเขียนไว้ในคราวงานฉลองครบรอบ 100 ปี ของการประถมศึกษาเพื่อปวงชน เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2527 ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่า

ด้านการเขียนก็มีความสำคัญ เพราะจะช่วยให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รู้จักแบ่งช่องไฟได้ดี สร้างนิสัยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และจะไปทำอย่างอื่นก็ได้ดี ถ้าลายมือสวย ระเบียบร้อย จะทำให้เป็นคนเรียบร้อย อย่างอื่นก็เรียบร้อยไปด้วย และเป็นการสร้างวินัยแก่เด็กตั้งแต่การเริ่มฝึกลายมือนั้น ถือเป็น การสร้างสมาธิในการที่จะทำให้อย่างอื่นดีเพราะใจของคนที่เขียนจะจดจ่ออยู่แต่หนังสือ เส้นที่เขียนมาควบคุมมือได้เรารู้สึกว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ผลพลอยได้คือ จะทำให้จำข้อความที่ฝึกเขียนหรือฝึกคัดได้ ครูจึงอาจจะเลือกข้อความที่มีประโยชน์มาให้เด็กคัด จะช่วยให้เด็กจำได้ การฝึกจะช่วยในการฝึกกล้ามเนื้อ การใช้มือ การประสานสายตากับกล้ามเนื้อมือด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527)

McLoughlin and Lewis (1990) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ทักษะการเขียนนั้นสิ่งที่ต้องปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จในโรงเรียน เด็กที่ไม่มีความสามารถในการเขียนเป็นผู้ที่เสียเปรียบในด้านวิชาการ ตามที่หลักสูตรกำหนด เพราะเด็กหลายคนที่ขาดประสบการณ์จะเกิดความยุ่งยากในการเขียน ฉะนั้นการเขียนจึงเป็นทักษะที่ควรให้ความสนใจ และเอาใจใส่เป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวหนังสือที่ใช้ในการเขียนนี้ถือว่าเป็นเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ซึ่งผู้ใช้จะต้องเรียนรู้ให้เป็นที่เข้าใจ และต้องฝึกฝนการใช้เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์นี้ให้ถูกต้อง ชัดเจน และเกิดความชำนาญ จึงจะสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดในใจของตนให้ผู้เรียนได้ทราบตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ นิยม เรียงจันทร์ (2519) ได้ให้ความเห็นว่า การเขียนลายมือเป็นเรื่องการใช้สัญลักษณ์ที่ไม่ถูกต้อง ชัดเจน ย่อมทำให้การสื่อสารไม่ได้ผล หรืออาจเป็นปัญหาขึ้นได้ ดังนั้นความชัดเจนของสัญลักษณ์ที่แสดงออกทั้งในการพูด และการเขียนนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญมาก

เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าสู่โรงเรียน สิ่งที่จะต้องเรียนรู้เป็นเบื้องต้น ได้แก่ การอ่านและการเขียน โดยเฉพาะเรื่องการเขียนนั้น เกรียง เอี่ยมสกุล (2511) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเขียนหนังสือสรุปได้ว่า การเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของตนเองเป็นตัวอักษร เพื่อที่จะสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ จึงจำเป็นต้องเขียนให้ผู้อื่นอยากอ่าน และอ่านออก นั่นคือผู้เขียนจะต้องเขียนด้วยลายมือที่ดี ครูที่สอนวิชาภาษาไทยจึงจำเป็นต้องเข้าใจความสำคัญของเรื่องนี้ เพื่อที่จะสนใจสอนให้เด็กอ่านออก และเขียนได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนตั้งแต่เริ่มเรียน

คีลา จายนีโยธิน (2510) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสอนเขียนไว้ว่า ความมุ่งหมายประการแรก และจัดว่าสำคัญที่สุดในการเขียนก็คือ เขียนให้ผู้อื่นอ่านออก การเขียนใดๆ ก็ตามเกิดขึ้นก็เพื่อ

จะให้มีการอ่านข้อความนั้นๆ การเขียนอาจมุ่งเฉพาะเจาะจงให้บุคคลผู้หนึ่งอ่านหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดอ่านก็ได้ และบางครั้งก็เขียนขึ้นสำหรับตัวผู้เขียนเองจะเป็นผู้อ่านภายหลัง แต่ไม่ว่าจะเพื่อผู้ใด ข้อความที่เขียนขึ้นจะต้องเป็นสิ่งที่แปลกลับออกเป็นความหมายได้ ลายมือที่หวัด ไม่ชัดเจนจนไม่มีผู้ใดสามารถอ่านออกเข้าใจได้ จึงไม่มีความหมายใดๆ ทั้งสิ้น แม้ว่าข้อความนั้นๆ จะเขียนได้ดี มีความเห็นที่น่าเชื่อเพียงใดก็ตาม ในชีวิตจริงได้มีการปฏิบัติงานที่ผิดพลาด เนื่องจากผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอ่านลายมือของหัวหน้าผิดไป ทำให้เกิดการเสียหายทั้งส่วนตัวและส่วนรวม และการเขียนลายมือที่ไม่ชัดเจนจึงเป็นอุปสรรคในการติดต่อ หรือการพลาดโอกาสเข้าทำงานที่ดี เนื่องจากไปสมัครที่เขียนไปนั้นอ่านยากมาก และแม้กระทั่งการจดบันทึกนักเรียนบางคนไม่สามารถตีความหมายสิ่งที่ตนได้ขีดเขียนขึ้นเองด้วยซ้ำ ฉะนั้นครูประถมที่ดี จึงควรย้ำความมุ่งหมายข้อนี้ให้หนักแน่น และชัดเจนกว่าข้ออื่นใดทั้งสิ้น

ในระดับชั้นประถมศึกษา การสอนเขียนลายมือ ครูมักจะนึกถึงเรื่องลายมือเฉพาะในวิชาคัดไทย หรือการคัดลายมือเท่านั้น และจะมุ่งเรียนการเขียนให้สวยงาม โดยไม่จำกัดเรื่องเวลา ซึ่งโอกาสที่เด็กจะใช้ลายมือตัวบรรจงโดยเขียนอย่างช้า ๆ ในชีวิตจริงนั้นมีน้อย ในทางตรงกันข้ามจะทำให้เด็กขาดการฝึกฝน และความเอาใจใส่ในเรื่องการเขียนลายมือให้อ่านง่าย พร้อมกับเขียนได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว และที่สำคัญที่สุดเด็กไม่ได้รับการปลูกฝังให้มีทัศนคติในเรื่องความชัดเจนในการเขียนลายมือ ทั้ง ๆ ที่เด็กจำเป็นต้องเขียนในชีวิตประจำวันด้วยลายมือที่อ่านง่าย ชัดเจน และรวดเร็ว (พัธนา ฉายศิริศิริ, 2526) ส่วนความเห็นในเรื่องลายมือที่ดีและการสอนเขียนลายมือในชั้นประถมศึกษาชั้นนี้ เกรียง เอี่ยมสกุล (2511) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า ที่เรียกว่า "ลายมือดี" นั้น ไม่ใช่เขียนหนังสือได้สวยงาม หรือประณีตบรรจง เพราะการที่จะฝึกให้เด็กทุกคนเขียนหนังสือได้สวยงามเช่นนั้น ย่อมไม่สามารถทำได้ แต่ครูสามารถฝึกให้เด็กทุกคนเขียนลายมือดี คือ เขียนหนังสือเป็นตัว อ่านออกง่าย ชัดเจน ตัวหนังสือสม่ำเสมอ สะอาด ลักษณะของตัวหนังสือดังกล่าวนี้ไม่จำเป็นต้องงามหรือประณีต เด็กทุกคนสามารถเขียนให้ลายมือดีได้ ถ้าครูเอาใจใส่กวดขันการเขียนหนังสือของเด็กมาตั้งแต่แรกไม่ใช่ปล่อยให้เขียนตามใจชอบ"

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในแต่ละระดับชั้นย่อมมีความสำคัญเท่าเทียมกันและต้องฝึกทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเรียน จากคู่มือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้ระบุถึงการสอนคัดลายมือไว้ดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เป็นการคัดตัวบรรจงเต็มบรรทัด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เป็นการคัดตัวบรรจงครึ่งบรรทัดและตัวหวัดเกมบรรจง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เป็นการคัดตัวหวัดเกมบรรจง

โดยให้หลักเกณฑ์ในการเขียนระดับประถมศึกษาสรุปดังนี้

1. ฝึกวิธีเขียนพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ให้ถูกต้อง

2. การวางตำแหน่งตัวอักษรให้ถูกที่
3. การเว้นช่องไฟให้พองาม
4. การรักษาระดับบรรทัดในการเขียน
5. ตัวอักษรมีหัว หัวไม่บอด
6. ตัวอักษรโตเสมอกัน

นอกจากนั้นมีการกล่าวถึงการเขียนเน้นลายมือที่อ่านง่าย เป็นระเบียบและสวยงาม ให้ฝึกปฏิบัติ และกวาดชั้นการเขียนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์จนเป็นนิสัย ทั้งยังได้ระบุข้อปฏิบัติในการเขียน และนิสัย การเขียนที่ดีไว้ว่า การเขียนเน้นการปฏิบัติและแก้ไขข้อบกพร่องอยู่เสมอเมื่อปฏิบัติผิด ปลูกฝังนิสัยการเขียน ที่ดี ฝึกเขียนให้อ่านง่าย สะอาด ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย และรวดเร็ว

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การสอนภาษาไทยมักจะเน้นแต่เฉพาะให้เด็กคัดไทย โดยไม่คำนึงถึง การนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน การคัดลายมือของไทยเน้นความสวยงามตัวบรรจง ถูกต้อง ซึ่งเด็กต้องใช้เวลา นานมาก การเน้นให้คัดตัวบรรจงทำได้เฉพาะเด็กระดับประถมปีที่ 1 และ 2 เท่านั้น เมื่อนักเรียนเรียนชั้นสูง ขึ้น จนถูกละเลยในเรื่องของลายมือ นักเรียนไม่สามารถคัดตัวบรรจงสวยงามได้อีกต่อไป เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ ต้องเรียนมากขึ้น นักเรียนต้องเขียนให้ทันในแต่ละวิชา ครูก็มีงานมากขึ้น จึงปล่อยปละละเลยเรื่องลายมือ ทำ ได้แค่ตรวจงานว่าทำถูกหรือไม่เท่านั้น ลายมือของเด็กที่ถูกฝึกคัดให้สวยงามอย่างเดียว เมื่อต้องมาใช้ในชีวิต ประจำวัน เด็กจึงได้แต่เขียนโดยที่ไม่ทราบว่ ตัวอักษรที่เขียนอยู่ถูกต้อง หรือผู้อื่นสามารถอ่านออกหรือไม่ ลายมือเหล่านี้จะติดตัวเด็กตลอดไป ซึ่งตรงกับที่ ทรงพล ภาณุภาส (2527) สรุปไว้ว่า

แม้ว่านักการศึกษาจะเห็นความสำคัญของการเขียน แต่ปัจจุบันลายมือ การเขียนหนังสือ ของนักเรียนส่วนมากยังใช้ไม่ได้ คือ เขียนไม่เป็นตัวทำให้อ่านยาก สกปรก ไม่น่าดู ซึ่งทำ ความลำบากใจให้แก่ ครูอาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบเป็นอย่างยิ่ง เมื่อครูพบข้อสอบมากฉบับที่อ่าน ยาก หรืออ่านไม่ออกก็ลำบากใจในการให้คะแนนและไม่ทราบว่านักเรียนรู้เรื่องที่เรียนได้มากน้อย เพียงใด แม้ในระดับมัธยมศึกษาแล้วก็มีปรากฏเช่นนี้ สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรค อีกประการหนึ่ง ที่ทำให้ครูไม่สามารถวัดผลการเรียนการสอนจากข้อสอบได้เท่าที่ควร

จะเห็นได้ว่า ปัญหาและข้อบกพร่องในเรื่องลายมือเหล่านี้ถือว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งใน การสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจทำให้เกิดการเข้าใจผิด อ่านไม่ออก เกิดความสับสน ผลงานออกมาไม่น่าดู ถ้าเป็นนักเรียนที่ลายมือไม่ดีมาก ๆ อาจส่งผลถึงคะแนนที่ได้รับ และต่อไปก็จะส่งผลถึงการทำงานและ การดำรงชีวิตด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำแบบฝึกมาปรับปรุงเรื่องการเขียนลายมือปกติในชีวิตประจำวัน เนื่องจากปัจจุบันงานวิจัยมุ่งการคัดลายมือที่เน้นการเขียนตัวบรรจงสวยงาม และใช้เวลานาน ผู้วิจัยจะศึกษา เกี่ยวกับลายมือของเด็ก โดยที่จะเน้นในเรื่องความอ่านง่าย ถูกต้องและชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ สุปรียา

มาลากาญจน์ (2528) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนไว้ว่า ต้องการให้อ่านง่าย เขียนเร็ว ดูงาม ฉะนั้นในการเขียนครั้งแรก ๆ เด็กอาจจะเขียนช้าหน่อย เพียงแต่มีลักษณะถูกต้อง อ่านง่าย และสวยงาม แต่ต้องระมัดระวังไม่เลินเล่อตกหล่น ซ้ำเติม ขาดลบ การทำงานโดยทั่วไป สมุดจดงาน สมุดทำงาน นักเรียนก็จำเป็นต้องได้รับการฝึก ซึ่งไม่ใช่เฉพาะวิชาภาษาไทยแต่ในวิชาต่าง ๆ ก็ควรได้รับการดูแลฝึกฝนด้วย

การสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนลายมือ รู้โครงสร้างของตัวอักษรแต่ละตัว เพราะฉะนั้นเด็กจึงต้องเขียนช้า ตัวโต และถูกต้องตามลีลา แต่เมื่อเด็กเรียนมาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เขาได้รับการฝึกมาแล้ว 2 ปี ย่อมมีทักษะในการจดจำ และแยกลักษณะโครงสร้างอักษรแต่ละตัวได้แล้ว จึงควรถึงเวลาที่จะฝึกการเขียนโดยเร่งความเร็วขึ้นและฝึกการเขียนโดยไม่ต้องสวยงามมากนัก แต่ให้อ่านออกเขียนได้ Ashley (1970) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กที่เริ่มการเขียนคัดลายมือจะมีความรู้สึกถูกทรมาน เพราะเมื่อเขียนแล้วไม่เป็นที่พอใจของครู ทำให้ต้องเขียนซ้ำอีกครั้ง เพราะฉะนั้นจึงเป็นการสร้างความทุกข์ให้แก่เด็ก. จะเห็นได้ว่าเด็กระยะเริ่มต้นเขียนจะเขียนได้ช้า ตัวอักษรยังไม่ดี เมื่อเริ่มโตขึ้นเด็กจึงเขียนได้ดีขึ้นเร็วขึ้น Ashley (1970) ยังกล่าวอีกว่าการเปิดโอกาสให้เด็กเขียนลายมือที่ไม่สวยงามมากนัก ทำให้เด็กได้ถ่ายทอดจินตนาการอย่างเสรีในเวลาที่ยืดหยุ่น

จากการสังเกตเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเด็กมีทักษะในการเขียนมากขึ้น เขียนได้คล่องขึ้น แต่สิ่งที่ควรได้รับการฝึกคือการถ่ายทอดความคิดเห็นมาเป็นตัวอักษรที่อ่านง่าย ชัดเจน และรวดเร็ว ทันกับความคิดและความรู้สึกของผู้เขียน ซึ่ง Ashley (1970) ได้กล่าวว่า "ถ้าเด็กถูกบังคับให้ถ่ายทอดความคิดด้วยลายมือที่สวยงาม เด็กจะเขียนได้เพียงสั้น ๆ เท่านั้น เพราะเมื่อที่จะเขียน" ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การฝึกทักษะการเขียนหวัดแกมบรรจง ควรจะเริ่มในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้พอที่จะถ่ายทอดความคิดอย่างอิสระ เป็นลายมือที่อ่านออก Ashley (1970) ได้ยกตัวอย่างความรู้สึกของเด็กว่า ถ้าต้องการจะให้เด็กเขียนโดยใช้จินตนาการแล้ว ครูควรบอกด้วยว่าสิ่งที่เด็กจะเขียนนั้นจะไม่ถูกแก้และหักคะแนน ซึ่งจะทำให้เด็กไม่ต้องกังวลกับลายมือที่จะต้องเป็นไป ตามแบบที่ถูกต้องเสมอไป แต่จะเป็นลายมือที่ชัดเจน และอ่านง่าย

วิธีการนำกิจกรรมมาฝึกเขียนนั้น Hoskisson and Tompkins (1987) กล่าวว่า แบบฝึกที่นำมาฝึกเด็กนั้น ใช้ได้ทั้งทางคัดตัวบรรจงและการเขียนหวัดแกมบรรจง โดยได้ให้แนวทางฝึกเขียนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำเสนอ (Initiating)
2. ขั้นกำหนดโครงสร้าง (Structuring and Conceptualizing)
3. ขั้นสรุป (Summarizing)
4. ขั้นฝึกฝน (Generalizing)
5. ขั้นนำไปใช้ (Applying)

นอกจากนี้ Hoskisson and Tompkins (1987) ยังให้ความสำคัญแก่การวินิจฉัยและแก้ไขปรับปรุงลายมือโดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. รูปแบบตัวอักษร (Letter Formation)
2. ขนาดและสัดส่วน (Size and Proportion)
3. ช่องไฟ (Spacing)
4. ความเอียง (Slant)
5. ระดับบรรทัด (Alignment)
6. คุณภาพของเส้น (Line Quality)

หนึ่งในเรื่องความสำคัญของเวลา จากผลการวิจัยของ สุภากร ราชากรกิจ (2536) การเขียนโดยจำกัดเวลาและไม่จำกัดเวลา พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากการวิเคราะห์ได้พบว่า สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างลายมือที่เขียนโดยจำกัดเวลาและไม่จำกัดเวลา คือ จำนวนบรรทัดของข้อความที่นักเรียนเขียนบนหน้ากระดาษ เมื่อมีเวลามากนักเรียนก็คัดข้อความเพิ่มขึ้นประมาณ 3-4 ครั้ง ซึ่งซ้ำกับข้อความเดิม ทำให้มีจำนวนตัวอักษรที่มีข้อบกพร่องมากขึ้น เพราะฉะนั้นในการฝึกคัดลายมือครูจึงควรเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการคัดอย่างถูกต้อง สวยงาม และเหมาะสมกับเวลา เป็นประการสำคัญ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงไม่จำกัดเวลาในการเขียนแต่ให้นักเรียนเขียนให้ทันกับเวลาในแต่ละครั้งของการฝึก

จากข้อความรู้ทั้งหมดที่ศึกษามาผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็นหลักในการสอนเขียนลายมือหัดเกมบรรจง โดยให้เหมาะสมกับตัวอักษรของไทยได้ดังนี้คือ

1. ลำดับขั้นการฝึกเขียนลายมือหัดเกมบรรจงมีขั้นตอนทำนองเดียวกับการคัด
2. การเขียนเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจึงจะทำได้ดี การสอนจึงต้องฝึกอย่างต่อเนื่อง และเป็นระยะเวลานานพอสมควร
3. การฝึกให้เด็กวินิจฉัยลายมือของตนเองและแก้ไขปรับปรุงตามเกณฑ์มาตรฐานจะช่วยให้เด็กสามารถปรับปรุงลายมือของตนเองได้ด้วยตนเองตลอดเวลา โดยไม่ต้องอาศัยการช่วยเหลือจากผู้อื่น โดยดูจากความชัดเจนของตัวอักษร ดังนี้
  - ก) โครงสร้างของตัวอักษร
  - ข) ขนาดและสัดส่วนของตัวอักษร
  - ค) การเว้นระยะช่องไฟ
  - ง) ความตรงของตัวอักษร
  - จ) คุณภาพของเส้น
  - ฉ) ลีลาของเส้น

4. กิจกรรมการสอนเขียนลายมือหวัดเกมบรรจงที่ดีต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนที่เป็นเด็ก เกมจึงเป็นกิจกรรมสำคัญที่สามารถจัดได้หลากหลาย และเหมาะสมกับธรรมชาติของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จากหลักการข้างต้น ผู้วิจัยจึงประมวลขั้นตอนเพื่อใช้กับนักเรียนไทยโดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอน	กิจกรรม
1. ชี้นำเสนอวิธีเขียน	ครูให้ผู้เรียนทำกิจกรรมหรือเล่นเกมต่างๆ โดยกำหนดวิธีเขียนและเกณฑ์การเรียนรู้ให้เป็นกติกาส่วนหนึ่งของการเล่นเกม
2. ชี้นทบทวนวิธีเขียน	ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนตัวอักษรที่ต้องเขียน
3. ชี้นฝึกฝน	ครูให้นักเรียนฝึกเขียนด้วยตนเอง
4. ชี้นวินิจฉัย	ครูให้นักเรียนวินิจฉัยลายมือของตนเองตามเกณฑ์ที่กำหนด
5. ชี้นแก้ไขและนำไปใช้	นักเรียนทำกิจกรรมโดยนำคำที่บกพร่องมาเขียนซ้ำอีกครั้ง

การฝึกทักษะการเขียนหวัดเกมบรรจงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นี้ เป็นเวลาที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะเด็กในช่วงอายุ 8-10 ปี ตามที่ Burns and Broman (1983) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กในช่วงนี้ การประสานงานของกล้ามเนื้อเล็ก ทำหน้าที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ลักษณะของตัวอักษรที่เด็กเขียนควรลดขนาดลง นอกจากนั้นเมื่อเด็กเริ่มเรียนในระดับสูงยิ่งขึ้น เนื้อหาวิชาต่าง ๆ เริ่มมีจำนวนมากขึ้น เด็กต้องฝึกการเขียนรายงาน การทำงานส่งในเวลาอันจำกัด ถ้าเด็กได้รู้จักการฝึกเขียนที่ดี ทำให้เด็กสามารถบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสม และจากการจับเวลาความเร็วในการเขียนของ Burns and Broman (1983) ได้พบว่า เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะมีความเร็วในการเขียน 40 ตัวต่อนาที และ Tidyman and Butterfield (อ้างถึงใน ประทีน มหาจันทร์, 2506) กล่าวว่า ขั้นตอนการฝึกเขียนมี 2 ระยะ ซึ่งได้กล่าวถึงระยะที่ 2 ว่า ระยะที่ 2 หมายถึงระยะช่วงปลายของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หรือช่วงต้นของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อันเป็นระยะที่เด็กได้คุ้นเคยกับรูปร่างของตัวอักษร และวิธีเขียนมาเป็นอย่างดีแล้ว ในระยะนี้ผู้สอนต้องกวาดชั้นเรื่องการปรับปรุงการเขียนให้ชัดเจน การฝึกเพื่อสร้างทักษะในการเขียนจำเป็นต่อเด็กในระยะนี้ด้วย ผู้วิจัยในฐานะครูสอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหวัดเกมบรรจง เพื่อช่วยให้ นักเรียนสามารถพัฒนาลายมือของตนเองให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหวัดเกมบรรจงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนลายมือหวัดแกมบรรจง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม

สมมติฐานของการวิจัย

การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาตอนต้นนั้น ควรเน้นความสำคัญในวิชาภาษาไทย เพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญซึ่งจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป ไม่ว่าจะเป็นฟัง พูด อ่านและเขียน ทักษะทั้ง 4 ด้านนี้ ทักษะด้านการเขียนถือว่าเป็นทักษะที่ยากที่สุด ดังที่ศรียา - ประภัสสร นิยมธรรม (2520) ได้เน้นถึงการเขียนตัวอักษรไว้ว่า ผู้ที่เขียนตัวอักษรได้จะต้องจดจำลีลาของตัวอักษรแต่ละตัวได้แม่นยำก่อน นอกเหนือไปจากความพร้อมทางกล้ามเนื้อสมอง ตลอดจนสายตากับมือ การเขียนอักษรไทยให้สวยงาม ยิ่งเป็นเรื่องยากต้องการความประณีต และมีทักษะในการเขียนสูงจึงจะทำได้ ดังนั้นจึงควรที่จะให้ความสำคัญของการเขียนตัวอักษร เพื่อให้ให้นักเรียนเขียนลายมือให้อ่านง่าย ชัดเจน และรวดเร็ว เพราะการที่จะฝึกให้เด็กทุกคนเขียนหนังสือได้สวยงามย่อมทำไม่ได้แต่เด็กสามารถเขียนลายมือดีได้ถ้าได้รับการฝึกและกวดขันเรื่องการเขียนของเด็กตั้งแต่เริ่มแรก ดังในงานวิจัยที่แสดงถึงการพัฒนาทักษะทางการเขียนลายมือ ดังต่อไปนี้

สมมาตร มีศรี (2530) ศึกษาเรื่องการศึกษาความก้าวหน้าด้านคุณภาพลายมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการสอนซ่อมเสริม โดยใช้แบบฝึก พบว่า คุณภาพลายมือหลังการสอนซ่อมเสริม แตกต่างจากก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตนา คุณาธรรม (2535) ศึกษาเรื่องการพัฒนาและการใช้แบบฝึกการคัดลายมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกการคัดลายมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการคัดลายมือสูงขึ้นที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

จะเห็นได้จากการสำรวจงานวิจัย การพัฒนาและการใช้แบบฝึกจะทำให้ลายมือของนักเรียนมีพัฒนาขึ้นอย่างเด่นชัด จึงควรที่จะมีการสร้างและพัฒนาแบบฝึกต่างๆ เพื่อช่วยให้พัฒนาการในด้านการเขียนของนักเรียนดีขึ้น และเนื่องจากการเรียนการสอนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นยังเป็นเด็ก จึงควรใช้แบบฝึกเพื่อให้เด็กสนใจที่จะทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยครูได้แก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ดังที่งานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแบบฝึกดังนี้

พิศวาท ลัดดากุล (2524) ศึกษาเรื่องการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนร้อยแก้วเชิงสร้างสรรค์เพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนร้อยแก้วเชิง

สร้างสรรค์ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 84.31 / 81.05 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมากกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ .01

ชอนกลิน คำศิริ (2537) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกแก้ไขข้อผิดพลาดในการเขียนประโยคภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การแก้ไขข้อผิดพลาดในการเขียนประโยคภาษาไทยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.82/90.63 91.96/92.19 93.85/91.69 และ 92.56/93.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

กัญญา บุญสุทธิ (2523) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกวิชาภาษาไทยเรื่อง " การผันวรรณยุกต์" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าแบบฝึกทักษะ "การผันวรรณยุกต์" ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 94.19/79.84 ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด แต่คะแนนเฉลี่ยของการทำแบบสอบก่อนการทำแบบฝึกมากกว่าคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบสอบหลังการทำแบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ดังนั้นการนำแบบฝึกที่ได้รับการพัฒนาจนมีประสิทธิภาพตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 แล้ว จะนำประโยชน์ไปสู่นักเรียนได้อย่างไร

จากการสำรวจงานวิจัย และทฤษฎีต่างๆ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานไว้ 2 ข้อ ดังนี้

1. ทักษะการเขียนลายมือหวัดแกมบรรจงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหวัดแกมบรรจง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
2. ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหวัดแกมบรรจงที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน
2. ระยะเวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวม 45 ครั้ง
3. เนื้อหาที่นำมาสร้างแบบฝึกใช้แนวทางจากหนังสือเรียนภาษาไทย และคู่มือครู ชุดพื้นฐานภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เล่ม 1 และเล่ม 2

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การให้คะแนนการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงนั้น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ยกเว้นในเรื่องความหมายหรือความถูกต้องในเรื่องการสะกดคำ และการใช้ภาษา จะไม่นำมาให้คะแนน
2. ไม่คำนึงถึงเพศ หรือ ความถนัดของนักเรียน
3. ในการเขียนแต่ละคำ ไม่จำกัดเวลา เพียงกำหนดว่าแต่ละชุดให้เขียนเสร็จภายใน 30 นาที

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเขียนลายมือหัดเกมบรรจง หมายถึง ความสามารถในการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว ซึ่งสามารถวินิจฉัยได้จากเกณฑ์คุณภาพการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงดังนี้คือ

1. โครงสร้างของตัวอักษร
2. ขนาดและสัดส่วนของตัวอักษร
3. การเว้นระยะช่องไฟ
4. ความตรงของตัวอักษร
5. คุณภาพของเส้น
6. ลีลาของเส้น

ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจง หมายถึง แผนการฝึกที่สร้างขึ้นเพื่อฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เริ่มจากการฝึกเขียนคำ ประโยค ข้อความ เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงของตนเองจากประสบการณ์ที่จัด ซึ่งกำหนดขึ้นตามหลักการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. ชี้นำเสนอวิธีเขียน
2. ชื่นชมทวนวิธีเขียน
3. ฝึกฝึกฝน
4. ฝึกวินิจฉัย
5. ฝึกแก้ไขและนำไปใช้

ประกอบด้วยแผนการฝึกทั้งหมด 45 ชุด

การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหวัดเกมบรรจง หมายถึง การสังเคราะห์แนวคิดในการสอนเขียนลายมือหวัดเกมบรรจงและหลักเกณฑ์คุณภาพของลายมือเพื่อสร้างขึ้นเป็นหลักการ ขั้นตอนการสอนตลอดจนแผนการฝึกและเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้เพื่อฝึกทักษะการเขียนลายมือหวัดเกมบรรจง การหาประสิทธิภาพ และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ชุดฝึกกิจกรรมมีประสิทธิภาพ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537

นักเรียนที่มีลายมือไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด หมายถึง นักเรียนที่มีลายมือในสมุดแบบฝึกหัดไม่สวยตามเกณฑ์วัดคุณภาพลายมือจากการพิจารณาของอาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยในแต่ละห้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ก. ศึกษาคู่มือ หนังสือ และงานวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอนเขียน การเขียนลายมือหวัดเกมบรรจง และการสร้างแบบฝึก

ข. เลือกตัวอย่างประชากร จากประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างนักเรียนแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือนักเรียนที่มีลายมือไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ได้นักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร 30 คน

ค. สร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สร้างแบบวัดทักษะการเขียนลายมือหวัดเกมบรรจง จำนวน 1 ชุด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การเขียนตามตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การเขียนอิสระ

2. สร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะการเขียนลายมือหวัดเกมบรรจง จำนวน 10 ข้อ

นำแบบวัดทักษะการเขียนลายมือหวัดเกมบรรจง และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องให้ถูกต้องและเหมาะสม นำแบบวัดทักษะการเขียนลายมือหวัดเกมบรรจงไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบวัดก่อนนำไปใช้

ง. สร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจง จำนวน 45 ชุด นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องให้ถูกต้องและเหมาะสมแล้วนำไปทดลองกับนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

จ. เก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจง ก่อนเริ่มใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงด้วยแบบวัดทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจง

2. นำชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงไปทดลองใช้กับตัวอย่างประชากรเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที

3. ทดสอบทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงหลังเสร็จสิ้นการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจง ด้วยแบบวัดทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจง

ฉ. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจง และหาค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และนำข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนมาหาค่าความถี่และร้อยละแต่ละรายการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจง เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เป็นแนวทางให้ครูนำกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนลายมือหัดเกมบรรจงไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นๆ ที่มีใช้วิชาภาษาไทย
3. เป็นการฝึกให้เด็กเขียนลายมือที่อ่านออกชัดเจนและรวดเร็วเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารต่อไป
4. เป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกทักษะด้านอื่นๆ